

Slovenské odborné menoslovie cievnatých rastlín a jeho vzťah k vedeckej nomenklatúre (návrh zásad, pravidiel a odporúčaní pre revíziu a tvorbu slovenského botanického názvoslovía)

Slovak national botanical nomenclature of vascular plants in relation to scientific nomenclature (proposal of principles, rules and recommendations for revision and creation of Slovak botanical nomenclature)

JÁN KLIMENT¹, VIERA FERÁKOVÁ², IVA HODÁLOVÁ², JUDITA KOCHJAROVÁ¹, KAROL MARHOLD², PAVOL MÁRTONFI³ & PAVOL MEREDA²

¹Botanická záhrada Univerzity Komenského, pracovisko Blatnica, 038 15 Blatnica č. 315, kliment@rec.uniba.sk; kochjarova@rec.uniba.sk

²Botanický ústav SAV, Dúbravská cesta 14, 854 23 Bratislava 4, viera.ferakova@savba.sk, iva.hodalova@savba.sk, karol.marhold@savba.sk, pavol.mereda@savba.sk

³Katedra botaniky, Ústav biologických a ekologických vied, Prírodovedecká fakulta, Univerzita P. J. Šafárika, Mánesova 23, 041 54 Košice, pavol.martonfi@upjs.sk

Abstract: The article brings well argued suggestion of rules (principles and recommendations) for Slovak nomenclature of (vascular) plants supplemented by numerous examples. It methodically follows knowledge and experience of several generations of Slovak and Czech botanists and zoologists from Presl and Reuss, Bayer with colleagues, up to contemporary authors of nomenclature rules. Opinions of scientists, university teachers and nature conservationists on strong and weak spots of botanical nomenclature were also included by form of partial recommendations.

Keywords: vascular plants, botanical nomenclature, Slovak names of plants.

„Dôstojnosť vedy sa nezakladá na nezrozumiteľnosti.“
(Bayer et al. 1948: 8)

Úvod

Národné menoslovie rastlín ostávalo dlho v úzadí pozornosti väčšiny botanikov (cf. Dostál 1963: 147, Pišút 1987: 100). Snáď aj preto, že primárne nie je tvorené pre vedeckých pracovníkov v tomto odbore. Tí pri vzájomnej komunikácii používajú vedeckú nomenklatúru rešpektujúc neustále zmeny, ktoré prináša taxonómia a nomenklatúra, ak sú presvedčení o ich správnosti, a teda aj nutnosti (Skalický 1979a: 57–58, 1979b: 176). Národné mená rastlín sú určené predovšetkým pre používateľov z radov lesníkov, poľnohospodárov, sadovníkov, záhradkárov, zberateľov i pestovateľov liečivých bylín, žiakov/študentov základných až vysokých škôl a ich vyučujúcich, popularizátorov prírodných krás, prekladateľov zahraničných publikácií atď. – preto by mali byť jednotné a relatívne ustálené. Na odborné národné mená sú kladené aj ďalšie požiadavky

(cf. Bayer et al. 1948: 9, Holub 1979c: 128) – mali by byť jednoznačné, výstižné, vecne aj jazykovo správne, estetické, utvorené v duchu jazyka. Splnenie týchto požiadaviek je dôležitým predpokladom toho, aby sa odborné názvy tvorené v národnom jazyku stali jeho živou súčasťou a nezaradili sa do galérie „mŕtvo narodených“ mien, pretrvávajúcich len v tom-ktorom nomenklatorickom prameni.

Náčrt vývoja slovenského botanického názvoslovia

Vo vývoji slovenského názvoslovia cievnatých rastlín existuje niekoľko významných medzníkov. Prvým je Května Slovenska (Reuss 1853), v ktorej na rozdiel od dovtedajších prác s botanickou tematikou (bližšie Buffa 1972: 19–84) má každá systematická jednotka popri vedeckom názve aj svoje slovenské meno. Autor menoslovia – lekár, národopisec a botanik Gustáv Mauricius Reuss – popri Preslovom názvosloví (Presl 1846, 1848) vychádzal z ľudových mien rastlín; s úpravou prevzal viaceré ruské či poľské mená príp. navrhol nové názvy s úmyslom, že „podažené si národ oblíbí a budaucí spisovatelé je prijmu“ (Reuss 1853: VII). Len málo ním utvorených mien sa však ujalo medzi širšou verejnosťou – čiastočne snád' preto, že jej neboli dostupné, čiastočne snád' kvôli autorovmu príklonu k češtine Kralickej biblie a nedostatočnému rešpektovaniu živých ľudových názvov (tie sú zväčša uvedené ako synonymá). Mená rodov súhlasne s Preslom uvádzal dôsledne jednoslovné (viaceré sú však zložené z dvoch slovotvorných základov); mená druhov sú dvojslovné, prispôbené aj slovosledom vedeckej nomenklatúry, pričom pomerne časté sú aj substantívne prívlastky (t. j. prívlastky v tvare podstatných mien). Rozbor Reussovej Květny podal krátko po jej vyjdení Em. Purkyně (1859), neskôr (vrátane hodnotenia jej prínosu pre systematickú slovenskú botanickú nomenklatúru) napr. Hendrych (1953), Buffa (1972: 85–115) a Magic (1988).

Slovenské odborné názvoslovie bolo v nasledujúcich rokoch dopĺňané najmä ľudovými menami, publikovanými v lokálnych/regionálnych flórach, prevažne však v drobných príspevkoch. Po vzniku Československa sa vývoj orientoval na preklady českých učebníc botaniky a určovacích príručiek (napr. Novacký in Broul 1936). Väčšia pozornosť národnej nomenklatúry (vrátane jej normotvorby) sa začala venovať začiatkom 40. rokov 20. storočia, kedy vznikla Dendrologická nomenklatúra slovenskej flóry (Brižický 1944) i niektoré rozsiahlejšie Novackého práce, napr. Flóra Slovenskej republiky (Novacký 1943a) či pôvodná stredoškolská učebnica botaniky (Novacký 1943b), ktoré podrobnejšie hodnotil Buffa (1972: 195–206). Tieto práce spolu s ďalšími čiastkovými menosloviami (napr. Daněk & Novacký 1938, Novacký 1948) predchádzali súbor-

nému slovenskému názvosloviu v Dostálovej Květene (Novacký in Dostál 1948–1950), ktoré po revidovaní komisiou pre botanickú terminológiu vyšlo samostatne ako oficiálna slovenská botanická nomenklatúra (Novacký et al. 1954).

Čoskoro nato sa objavili viaceré významné zmeny vo vymedzení rodov (Dostál 1958), ktoré sa premietli (i keď zatiaľ len v poznámkach) aj do novších určovacích príručiek (napr. Martinovský et al. 1965). Základným trendom, prejavujúcim sa aj v okolitých, hlavne slovanských krajinách, bolo striktné prispôsobovanie sa národných mien meniacej sa vedeckej nomenklatúre, najmä v súvislosti s vyčleňovaním nových, užšie chápaných rodov; nové mená vznikali prevažne obmenou pôvodného názvu (napr. variáciou mena nevädza vznikli názvy nevädzka, nevädzník, nevädzovec, panevädza a panevädzník). Reakciou na pribúdajúce zmeny bolo publikovanie Slovenského botanického názvoslovía (Červenka et al. 1986). Jeho autori pristúpili – v porovnaní s predchádzajúcou nomenklatúrou (Novacký et al. 1954) – k viacerým závažným zásahom do menoslovía cievnatých rastlín, ktorých kritický rozbor podal Pišút (1987). V záujme prísneho rešpektovania pravidiel binomickej nomenklatúry odstránili dvojslovné pomenovania rodov a druhov bežne používané aj v iných európskych jazykoch (napr. meno hadí koreň sa zmenilo na hadokoreň; obdobne: kozia noha → kozonoha¹, psí jazyk → psojazyk, stračia nôžka → straçonôžka, vranie oko → vranovec, zlatá brada → zlatofúz²; ježatka kuria noha → ježatka kuria, machovka židovská čerešňa → machovka čerešňová, tetucha kozí pysk → tetucha kozia), ako aj podstatné mená vo funkcii druhových názvov (črievičník papučka → črievičník papučkový, jahoda drúzgavica → jahoda drúzgavicová a i.). Dôsledné uplatňovanie pravidiel miestami viedlo k tvorbe neprirodzených až kuriózných mien (brusnica čučoriedková, cesnak cibulový,

¹ Symbolom „→“ je v ďalšom texte označovaná zmena jedného názvu na iný medzi určitými publikáciami.

² V súčasnosti jestvujúce zložené mená boli čiastočne prevzaté z ľudovej reči (najmä názvy motivované istou vlastnosťou, účinkom alebo výzorom rastliny), čiastočne ich vytvorili autori jednotlivých menosloví (bôľhoj, čiernohlávk, deväťsil, drobnobyľ, kostihoj, ostropysk, ránhoj, ranostaj, sedmokráska, skorocel, stavikrv, strmobyľ, zimofub ai.); viaceré vznikli prekladom vedeckých mien, napr. dvojzub (*Bidens*), trojštet (*Trisetum*). Pokiaľ boli utvárané duchapľne, násilne a v duchu jazyka, ľudia si ich rýchlo osvojili. Pri odstraňovaní podvojných mien rodov, motivovanom prispôbením sa pravidlám binomickej nomenklatúry, však vznikali aj nie príliš harmonické spojenia, priečiace sa zásadám estetiky názvoslovía. Takéto mená síce boli (ako platné názvy) preberané do ilustrovaných atlasov, učebníc, vyhlášok a pod., v bežnej reči sa však naďalej používali ľubozvučnejšie dvojslovné pomenovania.

ostružina malinová, slivka trnková, višňa čerešňová, kapusta obyčajná karfiolová či repa obyčajná pravá kŕmna cukrová, cf. Pišut 1987: 99)³. Niektoré mená autori zmenili preto, že „lepšie vystihovali znaky a vlastnosti rodu či druhu“; často však šlo o púhe „lepšie vystihnutie“ obsahu aktuálneho vedeckého názvu. Popri viac či menej výrazných úpravách slovenských mien dochádzalo miestami aj k úplnému premenovaniu rodov (napr. *Saussurea* – nevädzovka → pabodliak).

Dôsledné uplatňovanie zhody vedeckých a národných mien sa ukázalo ako nie najšťastnejšie riešenie najmä pri rozčleňovaní rodov, ktoré boli dlhodobo akceptované vo viac-menej ustálenom poňatí a mali vžitú národnú mená. Názory na vymedzenie a platnosť niektorých úzkych rodov sa totiž nezriedka líšili nielen u rôznych autorov, ale v priebehu času sa niekedy menili aj u toho istého autora (tzv. „taxonomické oscilácie“; cf. Holub 1979b: 23; Skalický 1979a: 59, 1979b: 176). Ten istý druh, v závislosti od aktuálnej taxonomickej koncepcie, dostal postupne aj niekoľko slovenských mien (napr. pŕr psí, pŕrovník psí, pŕrovníkovec psí). Zrejme aj subjektivita a efemérnosť takéhoto hodnotenia (výrečným príkladom je dočasné rozštiepenie rodu *Gentiana* – horec na päť „mikrorodov“; cf. Dostál 1982: 204–205) podmienila v prípadoch, neodporúčajúcich aktuálnym poznatkom, návrat ku koncepcii širších rodov vrátane ich zažívaných slovenských mien. Toto smerovanie sa čiastočne prejavilo už v Zozname papraďorastov a semenných rastlín Slovenska (Marhold et al. 1998); na druhej strane aj v ňom pribudlo niekoľko ďalších užšie chápaných rodov a zredukoval sa počet alternatívnych jednoslovných mien druhov.

V súvislosti s rozvojom moderných taxonomických metód možno očakávať ďalšie zmeny vo vymedzení rodov. Nie je tomu inak ani v prípade Prehľadu počtov chromozómov papraďorastov a semenných rastlín Slovenska (Marhold et al. 2007), na ktorý taxonomickou koncepciou (a teda i názvoslovím) nadväzuje pripravovaný Určovací kľúč papraďorastov a semenných rastlín Slovenska. Vzhľadom na početné taxonomické presuny, ktoré by si pri zohľad-

³ V záujme objektivnosti je potrebné uviesť, že rovnako postupoval už Reuss (1853), ktorý viaceré jednoslovné rodové názvy utvoril z dvoch slov ich priamym spojením (dobrámysel, dračihlava, kozíbrada) alebo úpravou koncovky prvého (bĕlokopytník, černoahlav, okocel, plodonoh); ako prvý uviedol tiež mená dúška (ut „dauška“) či volovec. Tiež niektoré „kuriózne“ spojenia majú svojich predchodcov v Reussovej Kvĕtne (malinák černice, slivoň trnka, slivoň třešeň, slivoň višeň a pod.). K nahradeniu dvojslovných názvov jednoslovnými došlo ojedinele aj pri zmienenej revízii slovenských mien uvedených v Kvĕtne ČSR (Novacký in Dostál 1948-1950 → Novacký et al. 1954): červený smrek → smrekovec, slaná byľ → slanobyľ; meno zlatobyľ (Novacký l. c. ut zlatá byľ) bolo v skrátenom tvare uverejnené už skôr (cf. Novacký 1943a: 346).

není princípu nasledovania vedeckej nomenklatúry národnou vyžiadali ďalšie zásahy do už beztak rozkolísaného slovenského menoslovia, sa zostavovatelia Kľúča rozhodli kriticky prehodnotiť v súčasnosti platné národné názvoslovie cievnatých rastlín.

Revízia a tvorba názvoslovia je závažný počin, preto by sa ňou malo zaoberať čo najširšie fórum odborníkov vrátane zástupcov všetkých odvetví praxe zaoberajúcich sa rastlinami a používajúcich ich odborné národné mená (cf. Pišút 1965: 71, 1987: 100; Kosík 1979: 161)⁴. V záujme jednotnosti a ustálenosti názvoslovia by ich tvorba mala byť zároveň usmernená vhodnými zásadami a pravidlami⁵, ktorých návrh predkladáme v tomto príspevku botanickej obci na posúdenie. Návrh zohľadňuje dlhoročné skúsenosti slovenských aj českých botanikov a zoológov pri riešení problematiky národného odborného názvoslovia; dopĺňajú ho podrobnejšie vysvetlenia a početné príklady. Autori príspevku (členovia Nomenklatorickej komisie Slovenskej botanickej spoločnosti), privítajú akékoľvek pripomienky k nižšie uvedeným zásadám, pravidlám a odporúčaniam, aby definitívna podoba inovovaného slovenského botanického názvoslovia bola výsledkom čo najširšej diskusie a aby tak viedla k jeho relatívnej stabilizácii⁶.

Názory používateľov na uvažované zmeny názvoslovia sme testovali na vybranej vzorke mien, ktorú sme predostreli na posúdenie širšiemu okruhu botanikov (špecialistom na príslušné rody, vysokoškolským pedagógom, pracovníkom štátnej ochrany prírody, botanických záhrad a ďalších botanických pra-

⁴ Na nutnosť čo najširšej účasti botanikov pri tvorbe menoslovia apelovali napr. Herink (1979: 146–148) a Pišút (1987: 100). Letz & Feráková (1996: 10) v tejto súvislosti navrhli zriadenie nomenklatoricko-terminologickej rubriky v *Bulletine SBS*, čo sa však napokon nerealizovalo. Prijateľnosť slovenského odborného mena pre čo najširší okruh používateľov ako podmienku jeho platnosti v návrhu pravidiel slovenského názvoslovia vtákov požadujú Topercer et al. (2007: 270).

⁵ Zásady tvoria všeobecné východiská pre tvorbu slovenského názvoslovia; pravidlá sú ich konkrétnymi aplikáciami v jednotlivých oblastiach názvoslovia.

⁶ Stabilizácia národnej nomenklatúry, rešpektujúca jej opodstatnenú konzervatívnosť a význam pre prax (didaktické a popularizačné hľadisko; aplikácia národných mien rastlín v iných odboroch) bola nosnou témou konferencie k problematike českého odborného botanického menoslovia v roku 1974. V referátoch aj v diskusných príspevkoch účastníci preferovali ponechanie spoločného mena pre blízko príbuzné rody, používanie viacerých tradičných mien v rámci toho istého vedeckého rodu či akceptovanie jednoslovných mien druhov; odporúčali tiež nemeniť národné mená pri nomenklatorických zmenách. Vzhľadom na dlhodobú existenciu oboch národov v spoločnom štáte, používanie rovnakých určovacích príručiek a blízku jazykovú príbuznosť oboch národných názvosloví možno uvedené odporúčania (bližšie Holub 1979a) v plnej miere využiť aj pri revízii slovenského menoslovia.

covísk; ich zoznam pozri v poďakovaní). Vyhodnotenie ich ohlasov umožnilo nielen zistiť názor opýtaných na ponechanie/zamietnutie toho-ktorého mena, ale bolo dôležitým východiskom aj pri koncipovaní nižšie uvedených pravidiel a odporúčaní.

Zásady, pravidlá, odporúčania a ich význam pri revízii nevyhovujúcich a tvorení nových národných mien

V botanike, na rozdiel od zoológie, má tvorenie národných mien podľa istých zásad dlhšiu tradíciu (cf. Presl sec. Machek 1954: 13, Reuss 1853: VI–VII, Brižický 1944: 5–6). Zvyčajne však šlo o pravidlá navrhnuté a použité autorom len v dotyčnej publikácii, bez priameho dosahu na ďalší vývoj nomenklatúry. Pravdepodobne aj vzhľadom na existenciu značnému počtu homonym, synonym, ťažkopádnych, neľubozvučných či inak nevhodných národných (českých) odborných mien živočíchov sa väčšia pozornosť koordinovanému postupu pri tvorbe menoslovía začala v bývalom Československu venovať v zoológii, vypracovaním precízne zdôvodnených zásad českého zoologického názvoslovía (Bayer et al. 1948). Autormi sformulované zásady (zásada jednoznačnosti, jednoduchosť, názornosť, vecnej aj jazykovej správnosti a estetiky názvoslovía) ani po rokoch nestratili na význame a boli rešpektované aj pri úpravách a tvorbe národného menoslovía rastlín (cf. Holub 1979b: 18). V botanike k obdobnému kroku pristúpil Dostál (1963), ktorý pre potreby úpravy českého botanického názvoslovía spracoval návrh 10 zásad a pravidiel doplnený o ich podrobné zdôvodnenie a početné príklady. Na Slovensku napriek trom zmenám národnej nomenklatúry v priebehu niekoľkých desaťročí (Novacký et al. 1954, Červenka et al. 1986, Marhold et al. 1998) zásady tvorby slovenských mien rastlín dosiaľ neboli uverejnené. Autori uvedených názvosloví sa pravdepodobne riadili „všeobecnými nepísanými zásadami, ktoré sa používajú už od minulého storočia v celej botanike“ (cf. Holub 1979b: 18). Inšpiráciou môže byť návrh zásad tvorenia slovenského menoslovía živočíchov (Matoušek & Hensel 1982), ktorý po schválení názvoslovnou komisiou a následnom publikovaní (Hensel et al. 1987) nadobudol formu záväzných pravidiel a odporúčaní.

Pri koncipovaní pravidiel sa v oboch vedných odboroch ako zásadný javil vzájomný vzťah vedeckej a národnej nomenklatúry, a to z dvoch hľadísk:

1. Národné mená na rozdiel od vedeckých nie sú len dohodnutými symbolmi, podliehajúcimi detailne prepracovaným článkom medzinárodných pravidiel, preto národné menoslovie nemožno tvoriť dôsledne podľa vzoru vedeckej nomenklatúry. Napr. uplatňovanie princípu priority by viedlo k fixovaniu archaických, bezobsažných, nevýstižných či inak nevhodných mien (cf. Bayer et al. 1948: 9,

50; Holub 1979b: 18, 20; Hensel et al. 1987: 347).

2. Ako problém prvoradého významu, podmieňujúci ďalšie smerovanie národného menoslovia, sa pri tvorbe pravidiel ukázala otázka ne/nasledovania vedeckej nomenklatúry národnou. Dostál (1963: 148–150) poukázal na historické korene tohto problému⁷ ako aj na skutočnosť, že v krajinách s nepretrúšeným vývojom národného jazyka sa národné menoslovie vyvíjalo nezávisle od vedeckej nomenklatúry a v tejto podobe sa udržalo podnes aj v odbornej literatúre.

Práve v tejto zásadnej otázke sa názory botanikov (i zoológov) rozchádzajú najviac – aj tu však možno badať istý vývoj, miestami dokonca u toho istého autora. Napr. Dostál spočiatku zastával užšie spojenie vedeckého a národného menoslovia (cf. Jirásek 1958: 20, Holub 1979b: 20), neskôr však vrelo odporúčal nezávislosť národnej nomenklatúry. K zástancom prvého názoru patrili aj Bayer et al. (1948) a Holub (1979b, c), ktorý však – vzhľadom na efemérnosť a subjektívnosť mnohých taxonomických záverov – pripúšťal (dočasné) výnimky z tohto vzťahu. K relatívnej nezávislosti národného menoslovia sa priklonila väčšina účastníkov konferencie k problematike českého odborného názvoslovia (cf. Holub 1979a). Viaceré prvky nezávislosti (pozri úvodnú poznámku 6) tvoria súčasť odporúčaní na tvorbu slovenského menoslovia živočíchov (Hensel et al. 1987); už skôr sa však prejavili v slovenskom názvosloví vtákov (Ferianc 1942) a drevín (Brižický 1944).

V súvislosti so vzťahom vedeckej a národnej nomenklatúry, resp. s vysporiadaním sa s vyššie uvedeným problémom je potrebné upozorniť na dva dôležité, navzájom súvisiace faktory: cieľovú skupinu používateľov názvosloví a jednoznačnosť národného mena. Vedecké latinsko-grécke názvoslovie slúži dorozumeniu botanikov v medzinárodnom meradle. Naproti tomu národné menoslovie je určené predovšetkým pre široký okruh používateľov, od žiakov základných škôl cez poľnohospodársku, lesnícku a ochranársku prax až po amatérskych záujemcov o botaniku, ktorým vedecký názov tej-ktorej rastliny často nič

⁷ Plynulý vývoj českého jazyka bol násilne prerušený v období protireformácie. Jan Sv. Presl preto zaviedol menoslovie vychádzajúce z vedeckej nomenklatúry, pričom – napriek dostupnej excerpácii ľudových mien a zachovaných starších českých názvov rastlín – sa viac orientoval na preberanie mien z iných slovanských jazykov a tvorbu nových mien. Keďže Presl bol vzorom Reussovi, príklon k vedeckej nomenklatúre pri tvorbe národných mien sa prejavil aj pri tvorbe slovenského botanického menoslovia. Hoci sa viaceré autormi uvádzané mená (najmä početné novotvary) vo verejnosti neujali, udržal sa spôsob ich tvorenia (vrátane slovosledu), ktorý v súčasnosti pokladáme za prirodzený, preto nevnímame odtrhnutosť mnohých odborných národných mien od bežnej hovorovej reči.

nehovorí, poznajú ju však (od malička) pod istým ustáleným, viac-menej jednoznačným slovenským menom. Práve jednoznačnosť druhových (často jednoslovných) mien (malina, osika, oskorusa, brekyňa, väz; ohnica, reďkovka ai.) je zárukou ich správneho pochopenia vo vzťahu k vedeckému názvu. Nesúlad tradičných národných mien (na úrovni rodu) s ich vedeckými ekvivalentmi preto môže traumatizovať skôr odborníkov používajúcich obe názvoslovie; bežní používatelia slovenského menoslovie ho však sotva postrehnú (resp. bude pre nich nepodstatný).

Na druhej strane nemožno obísť skutočnosť, že slovenčina je živý, neustále sa vyvíjajúci jazyk, v rámci ktorého sa vyvíja aj národné botanické názvoslovie. Požiadavka relatívnej ustálenosti názvoslovie nemôže viesť k jeho ustrnutosti a neodôvodnenému zotrúvaniu na „platných“, ale obsahovo či jazykovo nesprávnych (vývojom prekonaných) názvoch. Nové resp. revidované mená, najmä ak majú vyhovovať v úvode zmienčeným požiadavkám (zrozumiteľnosť, jednoznačnosť, výstižnosť, vecná a jazyková správnosť) by však nemali byť výsledkom tvorivej činnosti jednotlivcov či skupiniek jednotlivcov, ako tomu bolo donedávna pri vydávaní ilustrovaných atlasov, prekladových titulov, ale aj pôvodných prác. Takýto nekoordinovaný postup totiž nezriedka viedol k vzniku rodových homoným, publikovaniu viacerých mien pre ten istý druh, nejednotnému prepisu osobných mien či k tvorbe nevhodných mien, ktoré sa neujali ani medzi odborníkmi (cf. Pišút 1965: 71, Letz & Feráková 1996: 10–11). Naopak, možnosť vysloviť sa k revízii a tvorbe slovenského menoslovie rastlín by mal dostať čo najširší okruh odborníkov vrátane zástupcov praxe. Koordinovať tento proces však v súčasnosti nie je možné bez súboru všeobecne akceptovaných zásad, pravidiel a odporúčaní, ktorých návrh je ústredným bodom nášho príspevku.

Návrh zásad, pravidiel a odporúčaní pre revíziu a tvorbu slovenského názvoslovia rastlín

I. ZÁSADY

Zásada 1.

Slovenské odborné názvoslovie tvorí samostatnú menoslovnú sústavu, nezávislú od nomenklatúry vedeckej.

Poznámka Z.1.1. Ústredná zásada tvorby názvoslovia, ktorú pri koncipovaní zásad príbuzného českého botanického menoslovia navrhol a zdôvodnil Dostál (1963: 148, 156). Jej základom je požiadavka, aby sa pri zmenách vedeckej nomenklatúry, ktorá sa sústavne vyvíja v súlade s novými poznatkami, nemuselo súčasne meniť národné meno.

Zásada 2.

Slovenské názvoslovie rastlín je nezávislé od názvov používaných mimo neho.

Poznámka Z.2.1. Obdoba zásady zoologického názvoslovia (cf. Hensel et al. 1987: 347) aj vedeckej nomenklatúry oprávňujúcej použitie (rodového) mena, ktoré má v terminológii iných odborov odlišný význam. Napr. menom psiarka sú označené trávy rodu *Alopecurus* aj vtáky rodu *Pyrgilauda*; meno jež sa vzťahuje na mrkvovitú rastlinu (*Astrodaucus*) aj na známeho cicavca (*Eri-naceus*). Vo vedeckom názvosloví meno *Prunella* patrí rastlinám rodu čiernohlávkov ale aj vtákom (spevavcom) rodu vrchárka.

Zásada 3.

Výlučne nomenklatorické zmeny vedeckých názvov nemajú byť nasledované zmenou národného mena (pozri aj Pravidlo 1).

Poznámka Z.3.1. Zásada nemeniť národné meno taxónu pri nomenklatorických zmenách, založených spravidla na uplatňovaní požiadaviek kódu (najmä pravidla priority), bola jednoznačne odporúčaná na konferencii ČSBS (Holub 1979b: 21, Toman 1979: 119); ako destabilizačný faktor v národnom menosloví hodnotil takéto zmeny aj Pišút (1987: 99).

Príklady vhodného zachovania (1) a nevhodnej zmeny (2) slovenského mena pri nomenklatorickej zmene:

1. *Alliaria officinalis* – cesnačka lekárska (Novacký et al. 1954: 33) → *Alliaria petiolata* – cesnačka lekárska (Červenka et al. 1986: 97),

Athyrium alpestre – papradka alpínska (Novacký et al. 1954: 13) → *Athyrium distentifolium* – papradka alpínska (Červenka et al. 1986: 122).

2. *Silene inflata* – silenka nadutá (Novacký et al. 1954: 42) → *Silene vulgaris* – silenka obyčajná (Červenka et al. 1986: 426).

II. VŠEOBECNÉ PRAVIDLÁ

A. OPODSTATNENOSŤ ZMENY MENA

Pravidlo 1.

Meno prijaté ako platné sa nesmie meniť, pokiaľ je zaužívané (prijaté praxou), výstižné, odráža stav poznania a bolo utvorené v duchu národného jazyka. Zohľadniac zásady jednoznačnosti, výstižnosti, vecnej aj jazykovej správnosti a estetiky sú zmeny – popri oprávnených taxonomických presunoch – opodstatnené v nasledovných prípadoch:

a) ak sa zistí, že rovnakým menom už bola pomenovaná iná rastlina (pozri však Odporúčanie P.1.3);

Príklad: Červenka (in Martinovský et al. 1965: 246) použil meno hadí koreň pre rod *Bistorta*, vyčlenený z rodu *Polygonum*. Keďže rovnakým menom už bol pomenovaný rod *Podospermum* (Novacký et al. 1954: 149), Červenka et al. (1986: 131) zmenili slovenské meno rodu *Bistorta* na hadovník.

b) ak je pôvodné (nahrádzané) meno terminologicky nesprávne;

Príklad vhodného nahradenia mena: *Dryas octopetala* – dryádka osemlístková (Novacký et al. 1954: 69) → dryádka osemlupienková (Červenka et al. 1986: 266).

c) pri nahradení mien, ktoré vznikli nevhodným doslovným prekladom či nepochopením pri preklade epiteta názvami, vystihujúcimi určitú vlastnosť rastliny [možno pritom využiť aj (staršie) mená odvodené od dlho používaných synonym];

Príklady nevhodného doslovného prekladu (1–2), nepochopenia pri preklade epiteta (3–4) a vhodného nahradenia mena (5):

1. *Scrophularia umbrosa* – krtičník tŕňomilný: ide o mokradňovú rastlinu s charakteristickou krídlatou byľou (diagnostický znak); vhodnejšie je preto staršie meno krtičník krídlatý (Novacký in Broul 1936: 169).

2. *Trifolium alpestre* – ďatelina alpínska (tiež ďatelina alpská): význačný druh teplomilných lemov, len vzácné zasahujúci do horského stupňa; vhodnejší je starší, málo známy názov ďatelina podhorská (Novacký in Broul 1936: 140 ut „podhôrna“).

3. *Ophrys insectifera* – trčník hmyzozoný: vedecké epiteton bolo pôvodne utvorené pre taxón zahŕňajúci všetky vtedy známe druhy súčasného rodu *Ophrys* (Holub 1979c: 137); vhodnejšie je preto meno trčník muchonosný (resp. muchovitý) odvodené od staršieho, dlho používaného synonyma (*Ophrys muscifera*).

4. *Calamagrostis arundinacea*: pôvodné slovenské meno smlz trst'ovitý (Novacký et al. 1954: 189) bolo zmenené na smlz trst'ovníkovitý (Červenka et al. 1986: 140), neskôr na smlz trsteníkovitý (Marhold et al. 1998: 387). Adjektív trst'ovitý však nie je utvorený od mena trst'ovník (*Pseudosasa*, syn. *Arundinaria*) či trsteník (*Arundo*), ale od vzdialenej podobnosti s trst'ou obyčajnou (*Phragmites australis*, syn. *Arundo phragmites*; Řehořek in litt.).

5. *Dactylis glomerata* subsp. *polygama* – reznáčka laločnatá mnohosnubná (Novacký et al. 1954: 184) → *Dactylis polygama* – reznáčka hájna (Červenka et al. 1986: 199).

Poznámka P.1.1. V tejto súvislosti je snáď namieste pripomenúť si upozornenie autorov Bayer et al. (1948: 38): „Máme tu zároveň príklad, že se musí o podstatě a smyslu vědeckého jména uvažovat a mu rozumět, že se musí převádět do češtiny pojem, nikoliv překládat slovo.“

Odporúčanie P.1.1. Nie celkom vhodné po jazykovej stránke sú aj doslovné preklady vedeckých epitet, u ktorých sa v slovenskom rodovom aj druhovom mene opakuje rovnaký alebo obdobný slovný kmeň (subtautonymá; cf. Holub 1979b: 20, 1979c: 140). Zaužívané mená, najmä bežne rozšírených či známych druhov je možné akceptovať; odporúča sa však, pokiaľ to bude možné, nahradiť ich vhodným výstižným menom.

Príklad vhodného nahradenia subtautonyma: *Leontodon pseudotaraxaci* – púpavec púpavový (Novacký et al. 1954: 148) → púpavec voňavý (Červenka et al. 1986: 290).

Príklady ďalších (menej zjavných) subtautonym:

Thalictrum flavum – žltuška žltá [možnosť nahradenia starším menom žltuška lúčna, vystihujúcim väzbu na stanovište (druh mokrých lúk)],

Impatiens noli-tangere – netýkavka nedotklivá (staršie meno: netýkavka obyčajná),

Aremonia agrimonoides – repiček repikovitý,

Lythrum salicaria – vrúbica vrúbolistá.

d) pri nahradení dedikačného (tj. osobného, venovacieho) mena výstižným slovenským pomenovaním;

Príklady vhodného nahradenia osobných mien: *Schoenoplectus tabernaemontani* – škripinec Tabernaemontanov (Novacký et al. 1954: 196) → škripinec dvojbliznový (Červenka et al. 1986: 414); *Typha shuttleworthii* – pálka Shuttleworthova (Novacký et al. 1954: 196) → pálka striebrostivá (Červenka et al. 1986: 453).

Poznámka P.1.3. Nie všetky doterajšie nahradenia dedikačných mien sú vecne správne. Napr. staršie slovenské meno východoalpsko-karpatského druhu *Pedicularis hacquetii* – všivec Hacquetov (Novacký et al. 1954: 135) bolo v súčasnosti platnej nomenklatúre (Marhold et al. 1998: 556) zmenené na všivec karpatský; do úvahy je však potrebné vziať odčleňovanie karpatských populácií *P. hacquetii* ako osobitného druhu *P. carpatica* (cf. Holub & Kmeťová 1997: 398), na ktoré by sa po uznaní ich samostatnosti vzťahovalo uvedené geografické epiteton. Nesprávne je aj spojenie *Erysimum wahlenbergii* – horčičník karpatský (príloha č. 5 k vyhláske č. 24/2003 Z. z.). Meno horčičník karpatský patrí totiž druhu *Erysimum hungaricum* opísanému z ukrajinsko-rumunských Východných Karpát a zahŕňajúcemu (v širokom chápaní) aj úzko endemické druhy *Erysimum wahlenbergii* (Belianske a Nízke Tatry, Veľká Fatra) a *E. pienanicum* (Pieniny). Pokiaľ sú *Erysimum hungaricum* a *E. wahlenbergii* hodnotené osobitne, pre *Erysimum wahlenbergii* treba použiť už existujúce slovenské meno horčičník Wahlenbergov.

e) pri nahradení vecne nesprávnych/nepравdivých mien;

Poznámka P.1.4. Ako príklad možno uviesť časté používanie epiteta „obyčajný“ aj v prípadoch, keď v skutočnosti ide o vzácne druhy. Napr. už aj v minulosti zriedkavá orchidea *Malaxis monophyllos*, rastúca len v málopočetných populáciách, dostala slovenské meno jednolistok obyčajný (Novacký et al. 1954: 195). Vhodnejší je preto novší názov trčiček jednolistý (Červenka et al. 1986: 316), ktorý odstraňuje spomenutý protiklad a súčasne vystihuje útlý vzrast druhu.

Poznámka P.1.5. Odvolávajúc sa na zásadu vecnej správnosti už Bayer et al. (1948: 37) zdôraz-

ňovali, že národné menoslovie nemôže kvôli stabilizácii mien tradovať nepravdy či dokonca nezmysly.

f) pri nahradení jazykovo nevyhovujúcich mien prevzatých z iných slovan-ských jazykov;

Príklady vhodného nahradenia mien: *Dictamnus* – tremdava (Novacký in Dostál 1948: 922) → jaseneč (Novacký et al. 1954: 93); *Holosteum* – plevel (Novacký et al. 1954: 38) → burinka (Červenka et al. 1986: 210).

g) pri nahradení expresívnych mien neutrálnejšími názvami;

Príklady vhodného nahradenia mien: *Antirrhinum* – škľabinec (Novacký in Dostál 1949: 1287) → papuľka (Novacký et al. 1954: 129); *Lolium* – opilec (Novacký in Broul 1936: 30) → mätonoh (Novacký in Dostál 1950: 1986).

h) pri nahradení príliš dlhého, opisného názvu kratším menom;

Príklad vhodného nahradenia mena: *Geranium dissectum* – pakost prstnatovystrihovaný (Novacký et al. 1954: 92) → pakost strihaný (Červenka et al. 1986: 245).

i) pri nahradení mien označujúcich rastliny pojмами vlastnými človeku;

Príklady vhodného nahradenia mien: *Juncus tenuis* (syn. *J. macer*) – sitina chudá (Novacký et al. 1954: 173) → sitina tenká (Červenka et al. 1986: 278); *Senecio doria* – starček tučnobyl'ový (Novacký et al. 1954: 157) → starček zlatožltý (Červenka et al. 1986: 421).

Poznámka P.1.6. Obdobné odporúčanie – vyhýbať sa názvom pripisujúcim vtákom ľudské vlastnosti (napr. „nenásytý“) – publikovali v zoologickej nomenklatúre Topercer et al. (2007: 274).

j) u podobne znejúcich mien označujúcich rody rôznych čeľadí;

Príklad vhodného nahradenia mena: *Lapsana* (Cichoriaceae) – kapustička (Novacký 1954: 143) [možnosť zámény s rodom kapusta – *Brassica* (Brassicaceae)] → lýrovka (Červenka et al. 1986: 285).

k) ak sa mená dvoch rôznych rodov/druhov líšia len nepatrne;

Príklady vhodného nahradenia len nepatrne sa líšiaceho rodového (1) a druhového mena (2):

1. kopyšník – *Hedysarum* (Novacký 1943a: 347, Chrtková 1988: 371) [možnosť zámény s rodom kopytník – *Asarum* (Novacký et al. 1954: 24)] → sekernica (Červenka et al. 1986: 254) (pozri tiež odsek 1f);

2. ostrica malokvetá – *Carex parviflora* (Červenka et al. 1986: 154) [možnosť zámény s druhom ostrica málokvetá – *Carex pauciflora* (Červenka et al. l. c.)] → ostrica čiernastá (Marhold et al. 1998: 402).

Poznámka P.1.7. Odporúčanie vyhýbať sa menám, ktoré sa od iných názvov líšia len nepatrne, tvorí tiež súčasť návrhu pravidiel slovenského názvoslovía vtákov (Topercer et al. 2007: 274).

l) ak pôvodné meno nezodpovedá súčasnej kodifikácii slovenského jazyka.

Príklady vhodného nahradenia mien: černohlávk (Prunella) → čiernohlávk; pichliač belohlavý (*Cirsium eriophorum*) → pichliač bielohlavý.

Poznámka P.1.8. Zmyslom Pravidla 1 je čo najväčšia stabilita národného menoslovía (cf. Dostál 1963: 147, 150; Holub 1979b: 18, 20, 1979c: 128; Skalický 1979a: 57; Kubát et al. 2002: 7). Vy-

chádzza z častých zmien národných názvov v dôsledku meniacich sa taxonomických koncepcií i neodôvodnených nomenklatorických zmien. Stabilita národných mien je obzvlášť dôležitá u rodov, od mien ktorých sú odvodené názvy vyšších systematických jednotiek.

Príklad neoprávnenej zmeny takéhoto mena: Staršie slovenské meno rodu *Ophioglossum* – jazyk (Novacký et al. 1954: 10) poskytlo meno radu Ophioglossales – jazykotvaré aj čeľadi Ophioglossaceae – jazykovité. Červenka et al. (1986: 331) zmenili národný názov tohto rodu (*Ophioglossum* – hadivka); súčasne (p. 350) však meno jazyk použili pre označenie rodu *Phyllitis*. V dôsledku zmeny rodového mena došlo aj k zmene mien radu a čeľade na hadivkotvaré a hadivkovité (cf. Červenka et al. 1986: 63), neskôr na úrovni radu k označeniu neformálnej skupiny ako hadivky (cf. Mártonfi 2006: 46). Návrat k pôvodným národným názvom rodu, čeľade a radu je však (odhliadnuc od zmenených pravidiel tvorby mien radov) už sotva možný vzhľadom na zmienené konfúzne použitie mena jazyk pre rod *Phyllitis*.

Poznámka P.1.9. Zmeny slovenských názvov, najmä úžitkových a liečivých rastlín (žihľava → prhľava, harmanček → rumanček), nepriaznivo prijíma odborná i laická verejnosť. Nemajú byť preto samoúčelné, ale musia slúžiť zlepšeniu menoslovia (cf. Hensel et al. 1987: 355). K tomu zaiste smeruje nahradenie vecne či jazykovo nesprávnych mien vhodnejšími. Vážnejšou prekážkou pritom nemôže byť ani (často skôr zdanlivá) vžitosť nevyhovujúcich mien, keďže väčšina odborných národných názvov vznikla pomerne nedávno. Viaceré príklady svedčia o tom, že vhodnejšie, pre širokú verejnosť prijateľné a zrozumiteľné národné mená možno prostredníctvom populárno-vedeckých publikácií, prednášok, najmä však vyučovacieho procesu uviesť do života už v priebehu jednej generácie (cf. Bayer et al. 1948: 48, Kotlaba 1979: 163).

Odporúčanie P.1.2. Mená nahradzujúce nevyhovujúce názvy sa odporúča vyberať z už existujúcich publikovaných mien; len výnimočne (ak staršie meno nie je k dispozícii) by sa mali tvoriť mená nové. Pri revízii názvoslovia sa odporúča vychádzať z diela Slovenská botanická nomenklatúra (Novacký et al. 1954) a neskôr uverejnených prác; po prípadných ortografických úpravách však možno zohľadniť aj staršie publikované pramene.

Poznámka P.1.10. Za najstaršiu novodobú súbornú slovenskú nomenklatúru cievnatých rastlín možno považovať názvoslovie v diele Květena ČSR (Novacký in Dostál 1948–1950). Keďže nie všetky tam uverejnené mená boli vyhovujúce z hľadiska vecnej i jazykovej správnosti, pôvodné menoslovie bolo krátko nato kriticky revidované Komisiou pre botanickú nomenklatúru pri Ústave slovenského jazyka SAV (cf. Buffa 1972: 243). Výsledok jej činnosti – Slovenská botanická nomenklatúra (Novacký et al. 1954) – bol editormi Kľúča prijatý ako východisko pri aktuálnej revízii názvoslovia cievnatých rastlín.

Poznámka P.1.11. Viac-menej rovnaký zdroj pri revízii národnej nomenklatúry odporúčali aj účastníci konferencie ČSBS, podľa ktorých by základom českého odborného menoslovia cievnatých rastlín mali ostať zaužívané mená obsiahnuté v Květena ČSR (Dostál 1948–1950), vyhovujúce ostatným menotvorným zásadám (cf. Blatný 1979: 115, Holub 1979c: 129).

Do návrhu pravidiel slovenského názvoslovia vtákov obdobné časové ohraničenie zakotvili Topercer et al. (2007: 270), ktorí ako východiskový bod menoslovia prijali rok 1941 (rok vydania Feriancovho slovenského ornitologického názvoslovia)⁸.

⁸ Podľa údajov v tiráži práca vyšla až v r. 1942.

Odporúčanie P.1.3. Slovenské mená rastlín vyhovujúce názvoslovným pravidlám, publikované v diele Květena ČSR (Dostál 1948–1950) a neskôr, nie sú pokladané za homonymá starších (dovtedy uverejnených) mien.

Poznámka P.1.12. Toto časové ohraničenie je podmienené skutočnosťou, že viaceré národné mená mali v minulosti iný (až protichodný) význam. Pritom nejde len o mená z Reussovej Kvetny či ešte starších prác (cf. Buffa 1972: 266–391), ale aj o mená publikované začiatkom 40. rokov 20. storočia, napr.:

podbeľ (podběl): *Petasites* (Reuss 1853); *Tussilago* (Novacký et al. 1954),
deväťsil (devětsil): *Tussilago* (Reuss 1853); *Petasites* (Novacký et al. 1954),
krkoška: *Pleurospermum* (Novacký 1943a); *Chaerophyllum* (Novacký et al. 1954),
trebuľka: *Chaerophyllum* (Novacký 1943a); *Anthriscus* (Novacký et al. 1954),
mrvka: *Brachypodium* (Novacký 1943a); *Vulpia* (Novacký et al. 1954),
ostrica čierna: *Carex atrata* (Novacký 1943a); *Carex nigra* (Novacký et al. 1954).

B. REVÍZIA NEVYHOVUJÚCEHO A TVORBA NOVÉHO MENA

Pravidlo 2.

Nie je nevyhnutné, aby každý vedecký druh (poddruh) mal aj svoje slovenské meno.

Odporúčanie P.2.1. Slovenské meno sa odporúča netvoriť najmä v prípade novoopísaných či rozlíšených zástupcov niektorých úzkych rodov spoľahlivo determinovateľných len špecialistami a tiež v prípade náhodných krížencov.

Poznámka P.2.1. Národné menoslovie sa tvorí preto, aby sa v praxi aj skutočne používalo (cf. Bayer et al. 1948: 17, Hensel et al. 1987: 350). Tvorenie nových mien by preto nemalo byť samoúčelné, najmä v prípade tzv. malých druhov, ktoré spoľahlivo rozlišujú len špecialisti (druhy rodov *Hieracium*, *Pilosella*, *Taraxacum* ai.).

Ešte naliehavejšie je toto odporúčanie v prípade krížencov. Holub (1979b: 29) navrhol tvoriť/ponechať národné mená len pre krížence, ktoré sú v prírode hojné príp. významné pre prax. Pomenovanie všetkých krížencov je sporné vzhľadom na veľmi časté zastúpenie dedikačných mien, jednak kvôli problematickej platnosti opisu (a teda aj otázky platného mena) mnohých z nich. Slovenské osobné meno (často jediné publikované) by bolo nezriedka v nesúlade s dedikačným názvom vedeckým; napr. *Carduus ×beckianus* – bodliak Schulzeho (pozri tiež Pravidlo 15, odsek c).

Pravidlo 3.

Meno už raz použité pre niektorý taxón a neskôr zamietnuté sa nemôže použiť pre označenie iného taxónu.

Poznámka P.3.1. Pravidlo vychádza zo zásady jednoznačnosti (Bayer et al. 1948: 19) s cieľom predchádzať vzniku homoným, a tým aj chaosu v pojmoch. Sformulované bolo v návrhu pravidiel slovenského názvoslovie vtákov (Topercer et al. 2007: 270); nasledujúce príklady (žiaľ, nie jediné) dokumentujú jeho potrebu aj pri tvorení/revízii slovenských mien rastlín:

1. Červenka et al. (1986: 411) nahradili pôvodný názov nevädzovka (*Saussurea*) menom pabod-

liak; v tej istej práci (p. 363) však meno nevädzovka použili pre označenie rodu *Plectocephalus* (*Centaurea* p. p.).

2. Tí istí autori (p. 278) nahradili názov sitina žabia (*Juncus bufonius*), ešte dlho po jeho zavedení (Novacký et al. 1954: 172) používaný aj v populárno-vedeckej literatúre (napr. Májovský et al. 1982: 152, Krejča et al. 1984: 162), menom sitina ropuša; súčasne však zamietnuté meno použili pre blízko príbuzný druh *J. ranarius* (*Juncus bufonius* agg.), pokladaný aj za poddruh prvého (*J. bufonius* subsp. *ranarius*).

Pravidlo 4.

Mená utvorené podľa význačného znaku či vlastnosti rastliny majú prednosť pred názvami odvodenými od osobných mien (pozri tiež Pravidlo 1, odsek d).

Príklad: Pre druh *Scrophularia scopolii* sa dlhodobo používalo meno krtičník Scopoliho (Novacký et al. 1954: 129, Červenka et al. 1986: 417, Marhold et al. 1998: 616). Novacký (in Broul 1936: 169) však tento druh označil menom krtičník žliazkatý (ut „žľaznatý“), odvodeným od význačného diferenciálneho znaku rastliny; tento výstižný názov má prednosť pred doteraz používaným dedičným menom.

Pravidlo 5.

Pri pomenovaní odrôd kultúrnych rastlín treba prednostne zohľadniť národné mená zaužívané v pestovateľskej praxi.

Poznámka P.5.1. Vyšľachtené odrody kultúrnych rastlín nezodpovedajú vnútrodrohovým hierarchickým jednotkám, preto by ich názvy nemali byť tvorené rovnakým spôsobom ako mená divorastúcich rastlín (kapusta repková pravá, kapusta obyčajná kalerábová ai.). Kultivary resp. skupiny kultivarov (označované skratkou convar.) majú v pestovateľskej praxi svoje vlastné, zaužívané a jednoznačné mená (kaleráb, karfiol, kvaka, red'kovka, repka olejka ai.; cf. Sedlárová 1994), ktoré by mali byť zohľadnené aj v oficiálnej botanickej nomenklatúre.

Pravidlo 6.

Ak pri výbere vhodného mena možno uplatniť dve rôzne odporúčania, prednosť má meno vyhovujúce požiadavke jednoznačnosti.

Príklad: Predchodcom mena *Chamerion dodonaei* – kyprina štrkovisková (Marhold et al. 1998: 416) bol názov kyprina močiarna (Červenka et al. 1986: 169), ktorý však v staršom názvosloví (Dostál 1949: 1000) patril blízko príbuznému druhu *Epilobium palustre* (pozri Pravidlo 12). Možným riešením (Pravidlo 1, odsek a) je návrat k menu vrбка močiarna (Novacký et al. 1954: 100); vzhľadom na vyššie uvedené homonymiu i existenciu podobného mena vrbovka močiarna (*Epilobium palustre*) sa ako vhodnejší javí názov vrбка štrkovisková, vystihujúci zároveň vzťah druhu k stanovištiu (štrkové náplavy riek a potokov).

Odporúčanie P.6.1. V súlade so zásadou jednoznačnosti mien je dôležité, aby niektoré, v latinskom názvosloví často sa opakujúce pojmy boli do slovenčiny (pri ich doslovnom preklade) prevedené pojmovo presne a pokiaľ možno jednotne.

Poznámka P.6.1. Na vhodnosť jednotného prekladu takýchto mien (netýka sa to prípadov, keď pre pomenovanie druhu bol zvolený výstižnejší názov odlišný od vedeckého) poukázali už Bayer et al. (1948: 40) a Jirásek (1958: 23). Z významovo príbuzných ekologických termínov sú to napr. pojmy *agrestis* – poľný, *arvensis* – roľný; *alpinus* – alpský, *alpestris* – alpsky, vysokohorský. Ich nejednotný preklad môže viesť k tvorbe homoným (pozri ale Odporúčanie P.1.3), čoho dokladom sú nasledovné príklady:

Rosa agrestis: ruža plotná (Brižický 1944: 22); ruža poľná (Novacký et al. 1954: 71),

Rosa arvensis: ruža poľná (Novacký 1943a: 369, Brižický 1944: 23); ruža roľná (Novacký et al. 1954: 71),

Rumex alpinus – štiav alpsky (Novacký et al. 1954: 49), štiav alpský (Červenka et al. 1986: 404),

Rumex alpestris (syn.: *R. arifolius*, *Acetosa alpestris*): štiav áronolistý (Novacký et al. 1954: 50), štiav alpínsky (Červenka et al. 1986: 83).

III. MENÁ RODOV

Pravidlo 7.

Jedno slovenské meno je rezervované v rámci celej rastlinnej ríše len pre jediný rod. Výnimku tvoria blízko príbuzné rody, ktoré môžu mať rovnaké slovenské meno.

Poznámka P.7.1. Požiadavka zohľadňujúca princíp jednoznačnosti mien (cf. Bayer et al. 1948: 13, 19, 50), smerujúca predovšetkým k odstráneniu homonymie v rastlinnej ríši. Homonymá občas vznikali aj pri pomenovaní tracheofytov, miestami dokonca v tej istej práci. Častejšie sú ale medzi rôznymi systematickými skupinami, najmä medzi cievnatými rastlinami a machorastami, pričom na ich vzniku sa podieľali autori oboch menosloví (bližšie Pišút 1965: 71, 1987: 98).

Príklady homoným medzi slovenskými rodovými menami cievnatých rastlín:

voškovník – *Xanthium* (Novacký et al. 1954: 153); voškovník – *Iva* (Randuška et al. 1983: 574),

štiavik – *Oxyria* (Novacký et al. 1954: 50); štiavik – *Acetosella* (Májovský & Krejča 1977: 172, Randuška et al. 1983: 522).

Poznámka P.7.2. Pri riešení tohto problému prichádza do úvahy niekoľko možností:

1. použiť iné, už publikované jednoznačné meno;

Príklad: *Chamerion* – kypčina → vrbka.

2. zachovať súčasné meno, ak sa dostatočne vžilo a jeho staršie homonymum sa už dlhšiu dobu nepoužíva (cf. Holub 1979c: 133) alebo ak ide o málo frekvencované meno, napr. náhodného kríženca;

Príklad: Meno vstavačovec – *Dactylorhiza* (Červenka et al. 1986: 199) je homonymom mena medzirodového kríženca vstavačovec – *×Orchigymnadenia* (Novacký et al. 1954: 193); vzhľadom na dostatočnú vžitosť ako aj Odporúčanie P.4.1 možno meno vstavačovec naďalej používať pre rod *Dactylorhiza*.

3. utvoriť nové meno zodpovedajúce pravidlám.

Odporúčanie P.7.1. Pri rozdelení jedného rodu na dva alebo viac blízko príbuzných rodov sa pre všetky vyčlenené rody odporúča zachovať pôvodné slovenské rodové meno, a to najmä vtedy, ak ide o meno zaužívané a rozdiely

medzi novovytvorenými rodmi sú malé alebo aktuálne členenie nie je všeobecne akceptované.

Poznámka P.7.3. Najmä v posledných desaťročiach možno pozorovať snahu o vymedzenie prirodzenejších jednotiek na úrovni rodu, prinášajúcu významné zmeny v taxonomickom poňatí. Prebiehajúce taxonomické revízie vedú jednak k vyčleňovaniu užšie chápaných rodov (zvyčajne už skôr opísaných a opätovne prijatých) alebo naopak ku koncepcii širších rodov. Akceptovanie princípu nasledovania vedeckého názvoslovia národným (t. j. každý vedecký rod má aj svoje národné meno) viedlo k značnej rozkolísanosti národného názvoslovia. Zohľadniac túto skutočnosť ako aj efemérnosť mnohých taxonomických záverov v referátoch aj v diskusií na pracovnej konferencii ČSBS odznel návrh na ponechanie spoločného, vžitého národného mena pre blízko príbuzné rody vyčlenené zo širšie chápaného rodu, najmä v prípade ich nejednoznačného taxomického hodnotenia (Holub 1979b: 23; Skalický 1979a: 60, 1979b: 174; Tomšovic 1979: 169); na Slovensku sa táto zásada už dlhšiu dobu uplatňuje v národnom menosloví lišajníkov (cf. Pišút 1987: 99). Odporúčanie, aby príbuzné rody mali rovnaké rodové mená, tvorí tiež súčasť zásad tvorenia slovenského menoslovia živočíchov (Hensel et al. 1987: 352). Najnovšie bolo zohľadnené aj v návrhu pravidiel slovenského názvoslovia vtákov (Topercer et al. 2007: 269); už dávnejšie ho tu prakticky upotrebil Ferianc (1942: 54, 55 ai.).

Príklady (možného) spoločného rodového mena cievnatých rastlín: *Alyssum*, *Aurinia* – tarica; *Anthemis*, *Cota* – ruman; *Centaurea*, *Colymbada*, *Cyanus* – nevädza; *Chamaecytisus*, *Cytisus* – zanovät; *Coronilla*, *Securigera* – ranostaj; *Dactylorhiza*, *Orchis*, *Traunsteinera* – vstavač; *Leontodon*, *Scorzoneroides* – púpavec; *Orobancha*, *Phelipanche* – zářaza; *Sedum*, *Hylotelephium* – rozchodník; *Sempervivum*, *Jovibarba* – skalnica; *Senecio*, *Tephrosieris* – starček.

Poznámka P.7.4. Podobne ako pri iných zmenách, aj tu je nutné dôkladne zvážiť každý posudzovaný prípad. Napr. vďaka častému používaniu (chránený druh) sme si privykli na meno chvostník jedľovitý – *Huperzia selago* namiesto staršieho názvu plavúň jedľovitý – *Lycopodium selago* (Novacký et al. 1954: 9); údiv by však asi vzbudil návrat k používaniu spoločného rodového mena plesnivce pre rody *Leontopodium*, *Gnaphalium* a *Antennaria* (cf. Novacký 1943a: 370, 392), hoci všetky tri boli v minulosti zaradované do rodu *Gnaphalium*.

Pravidlo 8.

Meno rodu je spravidla jednoslovné (mononomické), vyjadrené podstatným menom v prvom páde jednotného čísla. Výnimku tvoria v slovenčine dlhodobo zaužívané a všeobecne rozšírené dvojslovné mená, ktoré sa odporúča zachovať.

Poznámka P.8.1. Dvojslovné mená sú mená prevzaté z ľudovej reči a používané aj v predchádzajúcich názvosloviach (cf. Buffà 1972: 136) vrátane Slovenskej botanickej nomenklatúry (Novacký et al. 1954) a starších zväzkov Flóry Slovenska. Zvyčajne šlo o mená motivované (domnelou) vlastnosťou či (vzdialenou) podobou určitej rastliny alebo jej časti (jelení jazyk, kozia brada, vranie oko, vtáčia prilba). Dvojslovné rodové mená sa pravdepodobne vzťahovali na konkrétny druh (najmä v prípade u nás pôvodne monotypických rodov) a až neskôr sa začali používať na rodovej úrovni (kozia noha, pastierska kapsička, vtáčí zob). Ich odstránenie v Slovenskom botanickom názvosloví (Červenka et al. 1986) hodnotil Pišút (1987: 98) ako nie celkom jednoznačný krok, ktorý síce priblížil slovenské menoslovie vedeckej nomenklatúre, ale vzdialil ho jazyku. Potlačený/odstránený bol tiež iný významný prvok národných mien, a to ich výstižnosť. Už Holub (1979b: 20) zdôrazňoval, že národné meno na rozdiel od vedeckého nie je len dohodnutá značka (symbol), ale nesie

v sebe aj istú informáciu, preto nemôže byť obsahovo bez významu. Napr. (pravdepodobne) praslóvanské meno vranie oko (*Paris*) je odvodené od charakteristického plodu tejto rastliny (Machek 1954: 271). Zmenou mena na vranovec (Červenka et al. 1986: 341) sa táto zaujímavá informácia o pôvode mena stratila.

Poznámka P.8.2. Ponechanie dvojslovných rodových názvov zásadnejšie neprotirečí pravidlám binomickej nomenklatúry, keďže z poradia slov (prídavné + podstatné meno) je zrejme, že ide o rozvinuté pomenovanie rodu a nie o meno druhu. Ich odstraňovanie navyiac viedlo k rozšíreniu počtu homoným. Napr. starší slovenský názov rodu *Cephalanthera* – vtáčia prilba (Novacký et al. 1954: 192) bol neskôr zmenený na prilbovka (Červenka et al. 1986: 161); toto meno je však zhodné so slovenským pomenovaním pečenioviek rodu *Reboulia* (cf. Pišút 1987: 98).

Pravidlo 9.

Všetky druhy patriace k jednému rodu majú spravidla rovnaké rodové meno. Výnimku tvoria všeobecne známe a rozlišované druhy, ktoré v minulosti patrili do rôznych rodov, v súčasnosti však patria k tomu istému rodu. U takýchto druhov možno zachovať ich tradičné rodové mená.

Poznámka P.9.1. Ide o obdobu už skôr publikovanej zásady (Dostál 1963: 147, 153–155), v ktorej autor navrhol netvoriť a nepoužívať mená pre rody, kde všetky u nás rastúce druhy majú svoje vlastné substantívne mená; ich (spoločné) rodové meno navyše závisí od aktuálnej taxonomickej koncepcie. Napr. čučoriedka, brusnica a kľukva sú aktuálne zaraďované do spoločného rodu *Vaccinium* (*V. myrtillus*, *V. vitis-idaea*, *V. oxycoccus*); môžu však byť hodnotené aj v rámci osobitných rodov (*Vaccinium myrtillus*, *Rhodococcum vitis-idaea*, *Oxycoccus quadripetalus*), s oprávneným použitím vlastných národných mien.

Pri dodržaní pravidla o záväznom mene rodu by podobná, nie najvhodnejšia situácia vznikla u viacerých druhov zaraďovaných do široko chápaného rodu *Prunus* (*P. armeniaca*, syn. *Armeniaca vulgaris*; *P. avium*, syn. *Cerasus avium*; *P. padus*, syn. *Padus avium*; *P. persica*, syn. *Persica vulgaris*; *P. tenella*, syn. *Amygdalus nana*), ktoré majú (v pôvodnom vyčlenení) aj svoje vlastné národné mená. Ak rešpektujeme zaradenie týchto druhov do spoločného rodu *Prunus*, podľa doterajšej praxe by sme museli pre všetky uvedené druhy prijať rodové meno slivka. Vhodnejšie je však aj naďalej označovať tieto druhy pôvodnými rodovými názvami, tj. marhuľa, čerešňa, čremcha, broskyňa a mandľa.

Poznámka P.9.2. Tradičné mená druhov zaraďovaných do toho istého rodu pri tvorbe slovenských mien drevín rešpektoval už Brižický (1944); okrem rodu *Prunus* (p. 20–21) aj u viacerých ďalších rodov, napr. *Pinus sylvestris* – borovica lesná, *P. cembra* – limba obyčajná (p. 8); *Cornus mas* – drieň obyčajný, *C. sanguinea* – svíb obyčajný (p. 12); *Rhamnus catharticus* – rešetliak prečistivý, *Rh. frangula* – krušina obyčajná (p. 22); *Ribes alpinum* – ríbezle alpské, *R. uva-crispa* – egreš obyčajný (p. 22). V českom názvosloví ich zachovanie v prípade všeobecne známych a rozlišovaných druhov toho istého rodu odporúčali napr. Toman (1979: 121, 122, 125) a Skalický (1979b: 174); akceptované bolo (na rozdiel od slovenskej verzie; Dostál & Červenka 1991–1992) už v diele Nová květena ČSSR (Dostál 1989), následne v novom Klíči (Kubát et al. 2002). Niekoľko rovnocenných národných mien v rámci jedného rodu možno nájsť tiež v rakúskych či nemeckých určovacích príručkách, napr. *Sorbus aria* – Mehlbeere, *S. aucuparia* – Eberesche, Vogelbeere, *S. chamaemespilus* – Zwerg-Mehlbeere, *S. domestica* – Speierling; podobne v anglickom menosloví: *Primula vulgaris* – primrose, *P. veris* – cowslip. Používanie odlišných vžitých

národných rodových mien pre druhy toho istého rodu má tradíciu aj v slovenskom pomenovaní vtákov (Ferianc 1942; cf. Topercer et al. 2007: 272); ako záväzné odporúčanie bolo prijaté pri tvorbe slovenského zoologického menoslovia (Hensel et al. 1987: 354).

Odporúčanie P.9.1. V záujme stability slovenského odborného názvoslovia sa možnosť zachovania pôvodného rodového mena odporúča aj pri preradení podrodu, sekcie či druhu do iného rodu (resp. podradení užšie chápaného rodu inému rodu). Aj tu je však dôležitý diferencovaný prístup – stabilita menoslovia nemôže brániť uplatneniu mien rodov, na platnosť a obsah ktorých sa názory taxonómov už dlhšiu dobu zásadnejšie nelíšia.

Poznámka P.9.3. Návrh na zachovanie zaužívaného národného mena pri taxonomických zmenách vychádza z meniacich sa (občas aj opakovane) názorov na obsah a rozsah niektorých rodov, vrátane množiacich sa presunov druhov v dôsledku použitia moderných taxonomických metód využívajúcich výsledky molekulárnych analýz. Príklady vhodného zachovania zaužívaného národného mena pri zmenenom systematickom členení:

Rod *Dentaria* je v súčasnosti včlenený v úrovni podrodu do rodu *Cardamine*, vhodné je však ponechať mu meno zubačka (nie žerušnica); podobne: *Batrachium* → *Ranunculus*: močiarka (nie iskerník); *Orchis morio* → *Anacamptis morio*: vstavač obyčajný (nie červenohlav obyčajný); *Cicerbita alpina* → *Lactuca alpina*: mliečičev alpínsky (nie šalát alpínsky).

Poznámka P.9.4. Zdržanlivo k zmenám národných názvov pri preskupovaní druhov pristupovali už autori známej Obrázkovej kveteny Slovenska, čo dokumentujú nasledovné príklady: *Bistorta major* – stavikrv hadí koreň (Májovský et al. 1968: 110), *Persicaria amphibia* – stavikrv obojživelný (op. cit., p. 112), *Pycnopus flavescens* – šachor žltkastý (Májovský et al. 1970: 220), *Lamiastrum galeobdolon* – hluchavka žltá (Májovský et al. 1978: 88), *Tanacetum clusii* – králik Clusiov (op. cit., p. 190), *Leucanthemum rotundifolium* – králik okrúhlostý (op. cit., p. 192), *Ranunculus aquatilis* – močiarka vodná (Májovský et al. 1981: 42), *Potentilla palustris* – nátrznica močiarna (op. cit., p. 142), *Vaccinium oxycoccos* – kľukva močiarna (op. cit., p. 268). O ich diferencovanom prístupe svedčí akceptovanie zmien pri vyčlenení rodov *Pilosella* – chlpaník, *Traunsteinera* – pavstavač či *Dactylorhiza* – vstavačovec (Májovský et al. 1982: 66, 314, 316).

Pravidlo 10.

Obmenou slovotvorného základu sa môžu tvoriť len mená blízko príbuzných rodov (v rámci tej istej čeľade), pričom počet takto utvorených mien by mal byť obmedzený na minimum.

Poznámka P.10.1. Tvorenie rodových mien odvodzovaním z rovnakého slovného základu v prípade príbuzných rodov (ovos, ovsík, ovsica; horčica, horčičník ai.) ako aj obmenou pôvodného názvu pri rozčleňovaní pôvodne širšieho rodu (horec, horček, pahorec) odporúčali už Bayer et al. (1948: 30, 32, 51), neskôr napr. Holub (1979c: 130) a Kosík (1979: 162). Podľa Holuba (l. c.) takého mená už svojou slovnou podobnosťou naznačujú určité príbuzenské vzťahy a obsahujú tak istý informačný náboj. Buffa (1972: 236) však na druhej strane oprávnenne poukázal na potrebu umiernenosti pri tvorbe takto odvodených mien (odporúčal netvorit' podobným spôsobom viac ako dve mená). Odvodneniny typu šachorec – šachorček – šachorinka – šachorník majú podľa neho veľmi malú praktickú cenu v diferencovaní pomenovaných rastlín. Na nevhodnosť takýchto zhlu-kov, vedúcich užívateľa ku konfúzii, upozornil tiež Pišút (1965: 71, 1987: 99).

Na druhej strane existujú skupiny podobne znejúcich mien príbuzensky vzdialených rodov (repa, repča, repík, repinka; vrba, vrbica, vrbovka), preto už Reuss (1853: VI–VII) odporúčal vyhýbať sa tvarovo podobným menám označujúcim rôzne rody, „aby se tím rozdílné rody spolu nemýchali, a omylům i bludům přiležitost nezavdávala“ (pozri Pravidlo 1, odsek j).

Odporúčanie P.10.1. Obmedzenie sa vzťahuje aj na predponu pa- (= pseudo-), ktorá by sa mala používať len výnimočne, v menách vyjadrujúcich veľkú podobnosť k rastline pomenovanej slovotvorným základom.

Príklady vhodného (1) a nesprávneho (mäťúceho) použitia predpony pa- (2):

1. *Tripleurospermum inodorum* (syn. *Matricaria inodora*) – parumanček nevoňavý,

Festuca pseudovina – kostrava paovčia.

2. *Ranunculus pseudomontanus* (syn.: *R. montanus* auct.) – iskerník pahorský: druhové meno tohto karpatského vysokohorského druhu naznačuje blízky vzťah k alpskému druhu *R. montanus* s. str.; spojenie predpony pa- s výškovým rozšírením je však zavádzajúce (mäťúce).

Festuca pseudodalmatica – kostrava padalmátska: vedecké meno rastliny je odvodené od druhu *Festuca dalmatica* (Hack.) K. Richt.; v slovenčine však spojenie predpony pa- s názvom územia (krajiny) nie je vhodné.

Pravidlo 11.

Rodové mená okrasných rastlín sa majú tvoriť prednostne vhodnou úpravou (slovakizovaním) resp. výstižným prekladom ich vedeckého rodového mena. U bežne (dlhodobo) pestovaných druhov sa však odporúča zohľadniť už jestvujúce, vecne a jazykovo správne ľudové mená.

Príklady vhodného vytvorenia mien: *Aeonium* – eónium, *Huernia* – huernia, *Kalanchoe* – kalanchoa, *Lobelia* – lobelka; *Fenestraria* – okienkovka, *Ophthalmophyllum* – očkovec (cf. Pišút 1987: 100; Letz & Feráková 1996: 11, 12).

Poznámka P.11.1. V súvislosti s názvoslovím cudzokrajných rastlín je žiaduca úzka spolupráca botanikov, prekladateľov a zástupcov záhradníckej praxe, aby sa predišlo spontánnemu a nie vždy správne tvoreniu národných mien, vrátane ich prekladu z cudzích jazykov (cf. Letz & Feráková l. c.). Slovenské ekvivalenty vedeckých mien exotických rastlín sú síce pre širšiu verejnosť potrebné, ich tvorba by však nemala byť samoúčelná (pozri Pravidlo 2). Národné názvy by mali dostať v prvom rade bežne pestované okrasné rastliny, druhy s vyššou frekvenciou v popularizačnej literatúre, učebniciach a pod. (cf. Dostál 1963: 147). Na druhej strane by aj v záhradníckej praxi malo byť samozrejmosťou používať správne slovenské mená rodov zastúpených u nás popri pestovaných aj divorastúcimi druhmi, napr. prvosienska (nie „primulka“), mečík (nie „gladiola“), horec (nie „encián“), šafran (nie „krokus“), kosatec (nie iris) a pod.

IV. MENÁ DRUHOV

Pravidlo 12.

Jedno slovenské meno je rezervované v rámci celej rastlinnej ríše len pre jediný druh. Jeden druh však môže mať dve rovnocenné slovenské mená (pozri Pravidlo 16 a poznámky P.7.1, P.7.2).

Príklad homonymie medzi slovenskými druhovými menami cievnatých rastlín: nátržník rovný – *Potentilla recta* (Novacký et al. 1954: 67); nátržník rovný – *Potentilla erecta* (Novacký et al. 1954: 68).

Pravidlo 13.

Meno druhu sa skladá z mena rodu a druhového mena (pozri ale Pravidlo 16).

Pravidlo 14.

Podobne ako meno rodu aj vlastné druhové meno môže byť jednoslovné alebo dvojslovné.

Poznámka P.14.1. Podobne ako dvojslovné mená rodov aj tieto boli motivované najmä podobou rastliny alebo jej časti (ježatka kuria noha, machovka židovská čerešňa, ostrica vtáčia nôžka, tetucha kozí pysk ai.). Napr. meno *Physalis alkekengi* – židovská čerešňa (z nemeckého Judenkirsche) poukazovalo na bezcenný plod (prenechaný pohrdlivo židom) uzavretý v pomarančovo sfarbenom zväčšenom kalichu („mošničke“), ktorý dal meno rodu (Machek 1954: 206). Staré české rodové meno mochyně upravili Novacký et al. (1954: 126) nenáležite na machovka, Červenka et al. (1986: 351) pôvodné druhové meno na neurčité spojenie machovka čerešňová. Pomenovanie tetucha kozí pysk (*Aethusa cynapium*) vzniklo spojením pozmeneného moravského ľudového mena tetlucha (= *A. cynapium*) a ďalšieho ľudového mena (kozí pysk), odvodeného od charakteristických obalíčkov (cf. Machek 1954: 160), ktoré sa premietlo do staršieho slovenského názvu kozí pysk obyčajný (Novacký 1943b: 195).

Poznámka P.14.2. Zástancovia striktné binomickej nomenklatúry poukazujú na rozpor s požiadavkou binárneho tvaru mena; na rozdiel od jednoslovných substantívnych epitet (pozri Odporúčanie P.15.1) je však v tomto prípade omnoho ťažšie nájsť adekvátnu jednoslovnú náhradu, najmä v adjektívnom tvare. Pokiaľ by sa pre daný druh našlo alebo utvorilo takéto meno, pôvodné dvojslovné epiteton sa kvôli zachovaniu kontinuity názvoslovnia odporúča uvádzať v okruhlych zátvorkách (s použitím úvodzoviek) ako synonymné druhové meno (cf. Holub 1979c: 131).

Príklad vhodného nahradenia dvojslovného druhového mena: *Inula oculus christii* – oman oko Kristovo (Novacký et al. 1954: 152) → oman hodvábný (Červenka et al. 1986: 272).

Príklady možného nahradenia ďalších mien (s uvedením starších synonym; pozri tiež poznámku P.14.1):

Aethusa cynapium – tetucha obyčajná („kozí pysk“),

Physalis alkekengi – machovka oranžová („židovská čerešňa“).

Pravidlo 15.

Druhovým menom môže byť:

a) prídavné meno v prvom páde jednotného čísla vyjadrujúce morfológickú, ekologickú, fenologickú, chorologickú či inú význačnú vlastnosť alebo znak druhu;

Príklady mien vyjadrujúcich vyššie uvedené vlastnosti/znaky: *Arabis turrata* – arábka previsnutá, *Carduus lobulatus* – bodliak laločnatolistý, *Verbascum phoeniceum* – divozel tmavočervený; *Arabis nemorensis* – arábka slatinná, *Vaccinium uliginosum* – čučoriedka barinná, *Ulmus laevis* – brest lužný; *Lathyrus vernus* – hrachor jarný; *Lychnis flos-cuculi* – kukučka lúčna; *Hylotelephium*

argutum – rozchodník karpatský, *Picea omorica* – smrek balkánsky, *Juniperus sibirica* – borievka alpinska; *Daphne mezereum* – lykovec jedovatý.

b) podstatné meno v prvom páde jednotného čísla (substantívne meno) vyjadrujúce jeho (domnelú) vlastnosť či (zdanlivú) podobu.

Príklady substantívnych epitet: *Aconitum anthora* – prilbica jedhoy, *Campanula cervicaria* – zvonček hrdlohoj, *Euphorbia helioscopia* – mliečnik kolovratec.

Odporúčanie P.15.1. Substantívne druhové mená by sa v súčasnosti už nemali tvoriť; naopak, pokiaľ je to možné, odporúča sa už jestvujúce menné prílastky nahradiť adjektívnymi.

Poznámka P.15.1. Substantívne druhové mená vznikali u druhov, ktoré boli rozpoznané už v ľudovom podaní a až neskôr boli zaradené do rodov (Dostál 1963: 154, Holub 1979c: 138; príklady Buffá 1972: 265–391). Niektoré substantívne epiteta (najmä motivované národné mená) sa dostatočne vžili a v kombinácii s rodovým menom nepôsobia násilne. Za ich ponechanie, napriek preferovaniu tesného vzťahu vedeckej a národnej nomenklatúry, sa prihovárali už Bayer et al. (1948: 47, 52), podľa ktorých sa takéto ľudové názvy vyznačujú veľkým pôvabom, nápaditosťou a predstavujú veľmi cenné spestrenie odborného menoslovía; v súčasnosti napr. Topercer et al. (2007: 273) v súvislosti s národným menoslovím vtákov. Inak je tomu u kultúrnych rastlín, kde dochádzalo k neprirodzenému spájaniu dvoch názvov, ktoré v praxi sotva má nádej na uplatnenie (cesnak pažitka, cesnak pór a i.). Novacký et al. (1954) riešili túto situáciu kombináciou dvoch podstatných mien, s naznačením rodovej príslušnosti pomocou zátvoriek, napr. (cesnak) pažitka, (cesnak) cibuľa kuchynská, (cesnak) pór, Červenka et al. (1986) druhovým adjektívom s využitím alternatívnych mien: cesnak pažitkový (pažitka), cesnak cibuľový (cibuľa), cesnak pórový (pór). V praxi sa zrejme naďalej budú používať jednoslovné druhové mená (pažitka, cibuľa, pór; cf. Sedlárová 1994), ktoré (vzhľadom na menotvorné pravidlá) možno doplniť o vhodné adjektívum: pažitka obyčajná, cibuľa kuchynská, pór záhradný. Obdobne k tomuto problému pristúpil Toman (1979: 125), ktorý v prípade záväznej dohody o neprípustnosti viacerých národných mien v rámci jedného rodu navrhol využiť alternatívne mená, napr. pór záhradný → cesnak záhradný (pór).

Poznámka P.15.2. Voči substantívnym epitetám sú v posledných desaťročiach vznášané námietky najmä v súvislosti s ich ohýbaním vzhľadom na (možný) nesúlad v gramatickom rode alebo čísle (prilbica jedhoy, klinček slzičky); ešte vypuklejší je tento nesúlad u mien poddruhov (prilbica jedhoy pravá). Do úvahy prichádzajú nasledovné riešenia:

1. U jednoznačných jednoslovných mien vytvoriť ich alternatívne binómy doplnením výstižného druhového epitetu (cf. Holub 1979b: 27), a to aj s využitím starších publikovaných prameňov či vhodných ľudových mien [napr. *Picea omorica* – smrek omorika (Novacký et al. 1954: 14); omorika (Flóra Slovenska 2: 272, 1966) → smrek balkánsky (omorika)]; netvoríť ich však mechanicky púhou zmenou substantívneho názvu na adjektívny [smrek omorika → smrek omorikový (omorika) (cf. Červenka et al. 1986: 353)].

2. Ak je však zmena substantívneho epitetu na adjektívne nenásilná a zachová sa pôvodný význam mena, odporúča sa používať novší adjektívny tvar [napr. črievičník papučka → črievičník papučkový (Červenka et al. 1986: 198)], najmä ak sa tým predíde možnej homonymii (papučka je rozšírené ľudové označenie druhu *Cypripedium calceolus*, zároveň však platný národný názov rodu *Calceolaria*).

3. Pokiaľ nie je známe priliehavé adjektívne epiteton, odporúča sa (zatiaľ) ponechať v platnosti výstižný starší substantívny tvar druhového mena (pozri odsek b).

c) osobné (venovacie čiže dedikačné) meno, ak je v súlade s vedeckým názvom druhu (pozri však Pravidlo 1, odsek d).

Poznámka P.15.3. Národné mená rastlín pomenovaných podľa významných osobností sa uvádzajú v pôvodnom alebo fonetickom tvare (napr. lipnica Chaixova, vudsia skalná). Na problémy s ich správnym prepisom a výslovnosťou upozornili Holub (1979c: 131, 139) a Pišút (1987: 99). V súvislosti s tvorbou národných mien čoraz viac prevláda názor, že postačí, keď dedikačný účel (pieta k autorovi) bude zachovaný vo vedeckom názve (cf. Bayer et al. 1948: 36, 51; Holub 1979c: 139).

Príklady zachovania piety len vo vedeckom mene:

Phleum bertolonii (syn.: *Ph. hubbardii*): timotejka uzlovitá (Červenka et al. 1986: 349, Marhold et al. 1998: 561),

Potentilla lindackeri (syn.: *P. opizii*) – nátržník zelenkastý (Goliašová 1992: 177, Marhold et al. 1998: 576).

Príklad vhodnej zmeny osobného mena: *Pinus strobus*: borovica Weymouthova (vejmutovka) (Novacký et al. 1954: 16) → borovica hladká (vejmutovka) (Červenka et al. 1986: 359).

Pravidlo 16.

Jeden druh môže mať dve rovnocenné slovenské mená v prípade, že ide o tradičné (zaužívané) mená. Popri jednom mene zloženom z rodového a druhového mena (pozri Pravidlo 13) môžu mať v takýchto prípadoch vybrané druhy aj ďalšie meno, a to buď dvojslovné alebo jednoslovné. Zaužívané jednoslovné meno je rovnocenné s menom zloženým z rodového a druhového mena.

Poznámka P.16.1. Jednoslovné druhové mená sa používali aj v odbornej botanickej literatúre. Napr. v diele Flóra Slovenska 2 (Futák et al. 1966) sa možno stretnúť s menami omorika (*Picea omorica*), vejmutovka (*Pinus strobus*), limba (*Pinus cembra*), kosodrevina (*Pinus mugo*). Zásadná, rovnako pri ďalších menách (cer, osika, trnka, vāz ai.) je záruka ich jednoznačného vzťahu k vedeckému názvu. Pokiaľ nemôže dôjsť k zámene s menom inej rastliny, voči ich používaniu nemožno mať (snáď s výnimkou odklonu od binárneho tvaru) vážnejšie výhrady. Zrejme aj preto boli odporúčané ako rovnocenné alternatívne mená s tým, že adjektívne druhové epitétá sa budú tvoriť vhodným prekladom/prevodom vedeckého ekvivalentu. Takýto prístup badať už v prvej slovenskej dendrologickej nomenklatúre (Brižický 1944), o čom svedčia mená brest lužný (vāz), topoľ trepotavý (osika), vřba kozia (rakyta). V novších verziách názvoslovnia (Červenka et al. 1986, Marhold et al. 1998) sa stretávame prevažne s vytváraním prívlastkov z pôvodných substantívnych epitet (pozri poznámku P.15.2); skôr výnimkou sú mená ako borovica horská (kosodrevina), borovica lesná (sosna) či slnečnica hľuznatá (topinambur). Napriek možným výhradám ku konkrétnej podobe niektorých mien možno Brižického prístup, zohľadňujúci charakteristické vlastnosti konkrétnych druhov, pokladať za najbližší zásadám tvorby názvoslovnia.

Používanie alternatívnych jednoslovných mien bolo prijímané aj v doterajších názvosloviach (Červenka et al. 1986, Marhold et al. 1998); ako vhodné riešenie pre zachovanie tradičných ľudových názvov bolo odporúčané tiež na konferencii ČSBS (Holub 1979b: 26–27, Toman 1979: 120–125, Soják 1979: 159, Kühn 1979: 170–171). Jednoslovné názvy druhov boli akceptované aj v zoológickom názvosloví (cf. Topercer et al. 2007: 273). Možnosť alternatívneho mena však možno využiť aj pri niektorých dvojslovných názvoch, zaužívaných v praxi, napr.: lipkavec voňavý (marinka voňavá), pohánkovec japonský (kridlatka japonská).

V. MENÁ PODDRUHOV

Pravidlo 17.

Pomenovanie poddruhov je spravidla trojslovné (trinomické), zložené z mena rodu, druhu a poddruhu.

Poznámka P.17.1. Na používanie trinómov u poddruhov nie je/nebol jednotný názor. Napr. Brižický (1944) používal pri označovaní poddruhov binárny tvar mien. Podobne Holub na už zmienennej konferencii ČSBS v r. 1974 navrhol, aby sa poddruhy označovali binomicky (Holub 1979b: 28). Okrem často dlhých mien ho k tomu viedli aj rozpory v gramatickom rode a neustálené taxonomické hodnotenie (poddruh – malý druh). Nominálny poddruh, označený adjektívom „pravý“ možno podľa neho uvádzať v zátvorke za menom druhu; netypové poddruhy navrhol od mena rodu oddeliť hviezdíčkou. Stručnosť či úspora miesta však prináša aj nevýhody: (1) takýto postup je vhodný/možný len v písanej podobe; (2) pre nezainteresovaného čitateľa často nie je zrejmé, ku ktorému druhu netypový poddruh patrí; zároveň rastie pravdepodobnosť homonymie. Návrh na používanie binárnych mien pre poddruhy hlasovaním odmietla väčšina účastníkov konferencie (Jirásek 1975: 60).

Pravidlo 18.

Meno poddruhu nesmie byť v logickom rozpore s menom druhu (napr. dva navzájom sa vylučujúce geografické názvy, rozporné fenologické termíny či rozdielni hostitelia u parazitických rastlín).

Poznámka P.18.1. Pravidlo vychádza zo zásady vecnej správnosti (Bayer et al. 1948: 36); oporu nachádza aj v zásadách a odporúčaníach tvorenia slovenských mien živočíchov (Hensel et al. 1987: 350, 355).

Poznámka P.18.2. Rozporné mená poddruhov vznikajú najčastejšie doslovným prekladom vedeckého názvu, čo dokumentujú nasledovné príklady:

1. geograficky sa vylučujúce názvy: *Libanotis pyrenaica* subsp. *sibirica* – rebrička pyrenejská sibijska (Červenka et al. 1986: 293);

2. nesúlad v morfológických znakoch: *Thalictrum minus* subsp. *majus* – žltuška menšia väčšia (Červenka et al. 1986: 446); *Lactuca quercina* subsp. *chaixii* (syn. *L. quercina* subsp. *sagittata*): šalát dubolistý šípovitolistý (Červenka et al. 1986: 283); *Linum hirsutum* subsp. *glabrescens* – ľan chlpatý hladkastý (Červenka et al. 1986: 295);

3. nesúlad v (zdanlivej) podobe rastliny: *Hordeum murinum* subsp. *leporinum* – jačmeň myši zajací (Novacký et al. 1954: 185);

4. nesúlad v označení hostiteľa: *Cuscuta epithimum* subsp. *trifolii* – kukučina dúšková d'atelínová (Červenka et al. 1986: 195);

5. nesúlad vo fenológii: *Calathiana verna* subsp. *aestiva* – horcovník jarný neskorý (Červenka et al. 1986: 141);

6. nesúlad v ekológii (väzbe na stanovište): *Hieracium pratense* subsp. *silvicolum*: jastrabník lúčny lesný (Novacký et al. 1954: 145).

Odporúčanie P.18.1. Geograficky motivované názvy by mali byť vyhradené prednostne pre označenie územne diferencovaných poddruhov; pri tvorení druhových mien ich možno použiť najmä v prípade ďalej nečlenených (steno)

endemitov. Ak u nich časom dôjde k rozpoznaní poddruhov, meno netypového poddruhu sa odporúča utvoriť podľa jeho významného znaku (vlastnosti).

Pravidlo 19.

Epiteton „pravý“ možno používať výhradne na poddruhovej úrovni, pre označenie typického (nominátneho) poddruhu.

Poznámka P.19.1. V starších menosloviach (napr. Nováček et al. 1954) sa epiteton „pravý“ používalo aj v úrovni druhu; vzhľadom na problémy s označením typického poddruhu boli takéto mená postupne nahrádzané vhodnejšími, napr.: *Galium verum* subsp. *verum* – lipkavec pravý typický → lipkavec syridlový pravý.

Poznámka P.19.2. Používanie adjektíva „pravý“ pre poddruh obsahujúci nomenklatorický typ v národnom botanickom názvosloví navrhol prvýkrát Dostál (1963: 148).

Zhrnutie

Národné odborné botanické názvoslovie by malo byť jednotné a pokiaľ možno ustálené. Aby sa stalo ozaj národným, teda živou súčasťou jazyka, malo by byť prístupné/zrozumiteľné čo najširšiemu okruhu používateľov. Popri zaužívaných ľudových menách by čo v najväčšej miere malo zohľadniť aj vhodné názvy z praxe. Len tak možno dosiahnuť, aby jeho používanie bolo záväzné nielen v pedagogickom procese či v osvetovej činnosti, ale aj vo všetkých odvetviach praxe zaoberajúcich sa rastlinami. Národné mená by mali byť jednoznačné, výstižné, vecne aj jazykovo správne, estetické, utvorené v duchu jazyka. Docieliť, aby revidované či novoutvorené odborné slovenské mená rastlín spĺňali tieto požiadavky, je v súčasnosti sotva možné bez prijatia a následného rešpektovania vhodných zásad, pravidiel a odporúčaní, ktorých návrh tvorí ťažisko predloženého príspevku.

PodĎakovanie

Je našou milou povinnosťou poďakovať sa všetkým, ktorí svojimi názormi, podnetmi a pripomienkami prispeli k zostaveniu vyššie uvedených zásad, pravidiel, odporúčaní a komentárov k nim. Sú to najmä: P. Kučera, J. Topercer (Blatnica), E. Križová, K. Ujházy (Zvolen), I. Turisová, P. Turis (Banská Bystrica), V. Řehořek (Brno), ďalej T. Baranec (Nitra), D. Bernátová (Blatnica), D. Blanár (Revúca), D. Galvánek (Bratislava), E. Gojdičová (Prešov), K. Goliašová (Bratislava), J. Košťál (Nitra), M. Križo (Zvolen), M. Kubandová (Banská Bystrica), D. R. Letz (Zvolen), I. Lukáčik, M. Manica (Zvolen), E. Michalková (Bratislava), P. Mráz (Košice), M. Peniašteková, M. Perný, A. Petřík (Bratislava), R. Považan, M. Sujová (Banská Bystrica), H. Šípošová (Bratislava) a M. Ujházyová (Zvolen). Príprava tohto materiálu bola podporená z projektu Európskeho sociálneho fondu „Národné taxonomické centrum“ (ITMS kód: 13120200105, Evidenčné číslo: JPD BA cieľ 3 – 2005/NP 1 - 014).

Literatúra

- Bayer, E., Hrabě, S., Kostrůň, K. & Zavřel, J. 1948. Zásady českého zoologického názvosloví. Sborn. Vys. Školy Zeměd. Brno, Fak. Lesn., D31: 1–55.
- Blatný, C. 1979. Poznámky k významu a problematice národní odborné nomenklatury rostlin. In Holub, J. (ed.). K problematice českého odborného jmenosloví rostlin. Studie Českoslov. Akad. Věd. 6: 115–117.
- Brižický, J. 1944. Dendrologická nomenklatura slovenskej flóry. Spisy Prír. Odb. Matice Slovenskej. 1 (1943): 3–39.
- Broul, F. (transl.) 1936. Polívka F.: Klíč na určovanie rastlín, vyskytujúcich sa u nás najčastejšie. Ed. 16. R. Promberger, Olomouc, 330 p.
- Buffa, F. 1972. Vznik a vývin slovenskej botanickej nomenklatury. Vydavateľstvo SAV, Bratislava. 428 p.
- Červenka, M., Činčura, F., Jasičová, M. & Záborský, J. 1986. Slovenské botanické názvoslovie. Príroda, Bratislava. 520 p.
- Daněk, G. & Nováček, J. M. 1938. Náuka o poľnom hospodárstve a školskej záhrade pre tretí ročník učiteľských ústavov a pre potrebu učiteľstva. Československá grafická unie, Praha & Prešov, 156 p.
- Dostál, J. 1948–1950. Květena ČSR a ilustrovaný klíč k určení všech cévnatých rostlin, na území Československa planě rostoucích nebo běžně pěstovaných. Praha, 2 269 p.
- Dostál, J. 1958. Klíč k úplné květeně ČSR. Nakladatelství ČSAV, Praha. 982 p.
- Dostál, J. 1963. České botanické jmenosloví. Preslia. 35: 146–160.
- Dostál, J. 1982. Seznam cévnatých rostlin květeny československé. Pražská botanická zahrada, Praha. 408 p.
- Dostál, J. 1989. Nová květena ČSSR 1, 2. Academia, Praha. 1 548 p.
- Dostál, J. & Červenka, M. 1991–1992. Velký klíč na určovanie vyšších rastlín 1, 2. SPN, Bratislava. 1 568 p.
- Ferianc, O. 1942. Slovenské ornitologické názvoslovie s obrázkovým kľúčom pre určovanie slovenského vtáctva. Matica slovenská, Turč. Sv. Martin, 1941. 244 p.
- Futák, J., Jasičová, M. & Schidlay, E. 1966. Flóra Slovenska II. Vydavateľstvo SAV, Bratislava. 352 p.
- Goliašová, K. 1992. *Potentilla* L. Nátržník. In Bertová, L. (ed.). Flóra Slovenska IV/3. Veda, Bratislava. p. 143–241.
- Hendrych, R. 1953. Kapitola z dějin slovenské botaniky. Preslia. 25: 368–373.
- Hensel, K., Kladová, D., Masár, I., Matis, D., Matoušek, B. & Vilček, F. 1987. Zásady tvorenia slovenského menoslovía živočíchov. Kultúra Slova. 21, 10: 346–356.
- Herink, J. 1979. Účelnost českého odborného jmenosloví v mykologii a návrh na jeho úpravu. In Holub, J. (ed.). K problematice českého odborného jmenosloví rostlin. Studie Českoslov. Akad. Věd. 6: 143–150.
- Holub, J. (ed.) 1979a. K problematice českého odborného jmenosloví rostlin. Studie Českoslov. Akad. Věd. 6: 5–180.
- Holub, J. 1979b. Vztah botanické národní odborné nomenklatury k nomenklatuře vědecké. In Holub, J. (ed.). K problematice českého odborného jmenosloví rostlin. Studie Českoslov. Akad. Věd. 6: 17–31.
- Holub, J. 1979c. Poznámky k tvorbě a revizi jmen vyšších rostlin. In Holub, J. (ed.). K problematice českého odborného jmenosloví rostlin. Studie Českoslov. Akad. Věd. 6: 127–142.

- Holub, J. & Kmet'ová, E. 1997. *Pedicularis* L. Všivec. In Goliašová, K. (ed.). Flóra Slovenska V/2. Veda, Bratislava. p. 392–420.
- Chrtková, A. 1988. *Hedysarum* L. Kopyšník. In Bertová, L. (ed.). Flóra Slovenska IV/4. Veda, Bratislava. p. 371–374.
- Jirásek, V. 1958. České názvosloví v systematické botanice. Přírodní vědy ve škole. 8: 18–24.
- Jirásek, V. 1975. Dvoudenní pracovní konference Čs. botanické společnosti o národní odborné nomenklatuře rostlin. Zprávy Českoslov. Bot. Společn. 10: 51–61.
- Kosík, V. 1979. Diskusný příspěvek. In Holub, J. (ed.). K problematice českého odborného jmenosloví rostlin. Studie Českoslov. Akad. Věd. 6 p. 161–162.
- Kotlaba, F. 1979. Diskusný příspěvek. In Holub, J. (ed.). K problematice českého odborného jmenosloví rostlin. Studie Českoslov. Akad. Věd. 6: 162–165.
- Krejča, J. (ed.), Červenka, M., Feráková, V., Kresánek, J., Pačlová, L., Peciar, V. & Šomšák, L. 1984. Z našej prírody. Rastliny, horniny, minerály, skameneliny. Ed. 2. Príroda, Bratislava. 404 p.
- Kubát, K., Hrouda, L., Chrtěk, J. jun., Kaplan, Z., Kirschner, J. & Štěpánek, J. (eds) 2002. Klíč ke květeně České republiky. Academia, Praha. 928 p.
- Kühn, F. 1979. Používání jednoslovných českých názvů druhů rostlin. In Holub, J. (ed.). K problematice českého odborného jmenosloví rostlin. Studie Českoslov. Akad. Věd. 6: 170–171.
- Letz, R. & Feráková, V. 1996. Niekoľko doplnkov k slovenskému botanickému názvosloviu. Bull. Slov. Bot. Spoločn. 18: 10–12.
- Magic, D. 1988. Gustáv Reuss: Května Slovenska – rozbor diela. Obzor Gemera. 19: 149–153.
- Machek, V. 1954. Česká a slovenská jména rostlin. Nakladatelství ČSAV, Praha. 368 p.
- Májovský, J., Činčura, F., Feráková, V., Šomšák, L. & Krejča, J. 1968. Rastliny vód, močiarov a lúk. 3. Obzor, Bratislava. 352 p.
- Májovský, J., Činčura, F., Feráková, V., Šomšák, L. & Krejča, J. 1970. Rastliny vód, močiarov a lúk 4. Obzor, Bratislava. 352 p.
- Májovský, J., Činčura, F., Feráková, V., Šomšák, L. & Krejča, J. 1978. Rastliny lesov. 2. Ed. 2. Obzor, Bratislava. 346 p.
- Májovský, J., Činčura, F., Feráková, V., Šomšák, L. & Krejča, J. 1981. Rastliny vód, močiarov a lúk. 3. Ed. 2. Obzor, Bratislava. 360 p.
- Májovský, J., Činčura, F., Feráková, V., Šomšák, L. & Krejča, J. 1982. Rastliny vód, močiarov a lúk. 4. Ed. 2. Obzor, Bratislava. 352 p.
- Májovský, J. & Krejča J. 1977. Rastliny pieskov a strání. 5. Obzor, Bratislava. 360 p.
- Marhold, K. (ed.) et al. 1998. Paprad'orasty a semenné rastliny. In Marhold, K. & Hindák, F. (eds). Zoznam nižších a vyšších rastlín Slovenska. Veda, Bratislava. p. 333–687.
- Marhold, K., Mártonfi, P., Mered'á, P. jun., Mráz, P. (eds), Hodálová, I., Kolník, M., Kučera, J., Lihová, J., Mrázová, V., Perný, M. & Valko, I. 2007. Chromosome numbers survey of the ferns and flowering plants of Slovakia. Veda, Bratislava. 650 p.
- Martinovský, J. et al. 1965. Klúč na určovanie rastlín. Ed. 3. SPN, Bratislava. 712 p.
- Martinovský, J., Červenka, M., Příkryl, J. & Pacholík, R. 1987. Klúč na určovanie rastlín. Ed. 4. SPN, Bratislava. 776 p.
- Mártonfi, P. 2006. Systematika cievnatých rastlín. Ed. 2. UPJŠ, Košice. 220 p.
- Matoušek, B. & Hensel, K. 1982. O zásadách tvorenia slovenského menoslovía živočíchov. Múzeum. 27, 4: 37–42.
- Novácký, J. M. 1943a. Flóra Slovenskej republiky. In Novák, L. (ed.). Slovenská vlastiveda I. SAVU, Bratislava. p. 335–399.

- Novácký, J. M. 1943b. Botanika pre VI. a VII. triedu slovenských gymnázií a pre učiteľské akadémie. Štátne nakladateľstvo v Bratislave. 265 p.
- Novácký, J. M. 1948. Rastlinopis pre druhú triedu stredných škôl. Štátne nakladateľstvo, Bratislava. 158 p.
- Novácký, J. M., Buffa, F., Ferienc, O., Jurko, A., Klačko, R. & Martinka, J. 1954. Slovenská botanická nomenklatura. Papraďorasty (Pteridophyta) a semenné rastliny (Spermatophyta). Vydavateľstvo SAV, Bratislava. 228 p.
- Pišút, I. 1965. Poznámky k niektorým otázkam slovenského botanického menoslovía. *Biológia* (Bratislava). 20: 70–73.
- Pišút, I. 1987. Poznámky k novému slovenskému botanickému názvosloviu. *Biológia* (Bratislava). 42: 97–100.
- Presl, J. S. 1846. Všeobecný rastlinopis 1, 2. Kronberger & Řivnáč, Praha. 2 074 p.
- Presl, J. S. 1848. Počiatkové rastlinosloví. Kronberger & Řivnáč, Praha. 504 p.
- Purkyně, Em. 1859. Květena slovenská u porovnání s Květenou českou. *Živa*. 7: 242–261.
- Randuška, D., Šomšák, L. & Háberová, I. 1983. Farebný atlas rastlín. Obzor, Bratislava. 640 p.
- Sedlárová, L. 1994. Slovensko-latinsko-anglicko-nemecko-francúzsko-český slovník: názvy rastlín. Výskumný ústav rastlinnej výroby, Piešťany. 160 p.
- Skalický, V. 1979a. Účelnosť národnej odbornej nomenklatury u hub, zejména u mikromycetů. In Holub, J. (ed.). K problematice českého odborného jmenosloví rostlin. *Studie Českoslov. Akad. Věd*. 6: 57–62.
- Skalický, V. 1979b. Diskusný příspěvek. In Holub, J. (ed.). K problematice českého odborného jmenosloví rostlin. *Studie Českoslov. Akad. Věd*. 6: 172–176.
- Soják, J. 1979. Diskusný příspěvek. In Holub, J. (ed.). K problematice českého odborného jmenosloví rostlin. *Studie Českoslov. Akad. Věd*. 6: 159–161.
- Toman, J. 1979. K některým problémům národních jmen. In Holub, J. (ed.). K problematice českého odborného jmenosloví rostlin. *Studie Českoslov. Akad. Věd*. 6: 119–126.
- Tomšovic, P. 1979. Rozčleňování rodů a národní nomenklatura. In Holub, J. (ed.). K problematice českého odborného jmenosloví rostlin. *Studie Českoslov. Akad. Věd*. 6: 169–170.
- Topercer, J., Kovalík, P., Murin, B., Pačenovský, S. & Mandzak, P. 2007. Návrh pravidiel slovenského názvoslovía vtákov. *Kultúra Slova*. 41, 5: 268–277.

došlo 31. 1. 2008
prijaté 18. 3. 2008